

Ett radikalt skatteförslag

Sveriges ekonomiska läge kommer att kräva okonventionella grepp i den ekonomiska politiken framöver. De växande budget- och bytesbalansunderskotten talar för en stram finans- och penningpolitik. Men löntagarna står just i begrepp att avtalsvägen utkräva kompensation för de gångna årens uteblivna reallönehöjningar. Det kommer att krävas sänkningar av inkomstskatten för att tillförsäkra löntagarkollektivet en real standardstegring. Återstår att förstärka finanspolitiken genom indirekta skatter, exempelvis någon "skatt på produktionen". Promsen är ett bra försök att längs denna väg åstadkomma en eftersträvt neutraltitet mellan arbete och kapital i beskattningshänseende, och att samtidigt lägga skatten på bredast möjliga bas.

Men man får förstå att näringslivet nu värjer sig mot ytterligare pålagor på kapitalet. Knappt har räntabilitetsnivån krupit över bankräntan, förrän de internationella konjunkturutsikterna åter börjar te sig verkligt oroande, och vår internationella konkurrenskraft åter sätts ifråga. Och inte nog med att räntabilitetsnivån är långt ifrån tillfredsställande. De många åren av undervinster har urholkat företagen finansiellt och medfört att den genomsnittliga soliditeten – förhållandet mellan eget och främmande kapital – hamnat under katastrofalt låga 25 procent (för börsnoterade företag utom banker 1977). På denna nivå finns det alltför många finansiella hål att täppa igen för att företagen frivilligt ska öka på balansräkningarna med nya investeringar i maskiner och anläggningar. Det skulle krävas en lång följd av år med uteblivna lönehöjningar och saftiga övervinster för att återställa en kapitalstruktur som gör att företagen på egen hand börjar expandera produktionen och öka sysselsättningen.

Svaga statsfinanser – kompensationsugna löntagare – blodfattigt näringsliv. Ekvationen förefaller inte gå

ihop, vilket väl är den ekonomiska politikens dagsaktuella dilemma. Vad göra? Jag vill här peka på en radikal ekonomisk-politisk parameterförändring som sällan eller aldrig diskuteras i dessa sammanhang, men som enligt min mening kan bidra till att lösa den stabiliseringspolitiska ekvationen. Det gäller aktiebolagens statliga och kommunala inkomstskatter, vad som kort och gott brukar kallas bolagsskatt eller vinstskatt. Skattesatsen utgör grovt räknat 50 procent på de redovisade vinsterna. Skatteintäkterna för stat och kommun är för 1979 ca 5 mdr, mindre än två procent av den offentliga sektorns totala inkomster. Den del av de beskattade vinsterna som utdelas, belastas i dagsläget dessutom med aktieägarens marginalskatt. Man diskuterar nu möjligheten att (liksom i många andra industriländer) eliminera denna dubbelbeskattning. Varför då inte gå ett steg längre och slopa hela bolagsskatten?

Den omedelbara effekten av slopad bolagsskatt vore en fördubbling av företagets utdelningsbara vinster. En sådan höjning av avkastningsnivån är sannolikt nödvändig för att göra aktier till ett intressant placeringsalternativ i konkurrens med premieobligationer, konst, frimärken, jultallrikar etc. Men ännu viktigare är effekten på företagets kapitalstruktur. Genom att den latent skatteskulden på hälften av de obeskatade reserverna avlyfts från företagen skulle åtgärden öka deras soliditet med omkring 10 procentenheter i ett enda slag. En sådan förstärkning av företagets kapitalbas, kombinerad med en rejäl höjning av deras avkastningsförmåga, är sannolikt tillräcklig för att förbättra näringslivets internationella konkurrenskraft, underlätta företagets anskaffning av såväl eget som främmande kapital, äntligen sätta fart på de hittills uteblivna industriinvesteringarna och därutöver lämna plats för en viss löneökning. (Något generellt löne-

ökningsutrymme skapas dock inte av slopad bolagsskatt, eftersom enbart lönebetalningsförmågan i de vinstgivande företagen påverkas.)

Härtill kommer en mängd andra fördelar med en avskaffad bolagsskatt. Vi dämpar den mygeltendens till konsumtion på arbetsplatsen ("internutbildning" i form av lyxkonferenser, tjänsteresor via Bahamas etc), som beror på att sådana aktiviteter till mer än hälften "betalas av staten". Vi blir av med hela den bråte av nedskrivningar, avskrivningar, avdrag och fonder som snedvrider investeringsincitamenten, och kan istället fördela dessa incitament lika över företagen oavsett deras historiska vinster. Fördelarna är fler. Allt till ett statsfinansiellt pris av ca 5 mdr kr, motsvarande en proms på två à tre procentenheter.

Den vanliga invändningen mot en slopad vinstskatt är naturligtvis fördelningspolitisk. Inte kan stat och kommun utan vidare gå och efterskänka en latent skatteskuld på tiotals miljarder kronor till landets aktieägare? Givetvis inte. Svaret är att företagsvinster endast kan konsumeras i form av utdelning eller realisationsvinst. Och att vinstskatten endast kan slopas som ett inslag i ett större skattepaket. Näringslivet kan säkert fås att acceptera en proms (som är en skatt på företagets resursanvändning) i utbyte mot slopad vinstskatt (som är en skatt på effektiviteten i resursanvändningen). Den engångsökning av aktievärdena som blir följderna av omläggningen kan skattas bort i den utsträckning som önskas genom skärpt realisationsvinst- och för-

mögenhetsbeskattning. Exempelvis skulle skattskyldigheten kunna utsträckas till 100 procent av den reala realisationsvinsten på alla förmögenhetstillgångar.

Huvudtanken i detta förslag till lösning av den inledningsvis skisserade stabiliseringspolitiska ekvationen skulle alltså vara att grunden till en förstärkning av de offentliga finanserna läggs genom en proms på ett par procentenheter. Effekten på löneutrymmet neutraliseras med marginalsattsänkningar och samtidigt elimineras effekten på lönsamheten genom slopad bolagsskatt. Effekten på kapitalägarnas förmögenhet neutraliseras slutligen genom justeringar av realisationsvinst- och förmögenhetsbeskattning.

En radikal skatteomläggning enligt detta mönster skulle säkert ändå frammana högerspöken och storkapitalistiska konspirationsteorier på sina håll i den politiska debatten. Det vore ett svek av politikerna att låta sig styras av sådana politiska dagsländor istället för att följa Wigforss och Ohlins exempel och ta på sig den mödosamma uppgiften att inför klenrogna väljare söka förklara varför en politisk åtgärd är bra i sak. I jämförelse med de dystra alternativen – ett näringsliv på halvfart, uteblivna investeringar, obefintligt löneökningsutrymme, svag statsbudget, eller rent av social nedrustning – finns det nämligen starka fördelningspolitiska argument för ett skattepaket, vars mest radikala element är att bolagsskatten slopas.

Hans Tson Söderström